

ЭДИЙН ЗАСАГ, ХӨГЖЛИЙН ЯАМ

Макро эдийн засгийн бодлогын газар

Макро эдийн засгийн танилцуулга 2022 он

Агуулга

1. Бодит сектор	2
1.1. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн.....	2
1.2. Ажил эрхлэлт, ажилгүйдэл	4
2. Төсвийн сектор	5
3. Мөнгө ба санхүүгийн сектор	7
3.1. Инфляц	7
3.1. Мөнгөний нийлүүлэлт.....	7
4. Гадаад сектор	9
4.1. Төлбөрийн тэнцэл	9
4.1. Гадаад худалдаа	10

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлтийн бүтэц	2
Зураг 2. Улирлын нөлөөг арилгасан ажиллагсдын тоо	4
Зураг 3. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)	4
Зураг 4. Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)	4
Зураг 5. Төсвийн орлогын 2022 оны голлох өөрчлөлтүүд (өмнөх онтой харьцуулснаар, тэрбум төгрөг).....	5
Зураг 6. Төсвийн зарлагын 2022 оны голлох өөрчлөлтүүд	5
Зураг 8. Төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл	6
Зураг 9. Жилийн инфляц ба зорилтот түвшин (хувь).....	7
Зураг 10. Мөнгөний нийлүүлэлтийн жилийн өсөлт, <i>пассив тал</i>	7
Зураг 11. Мөнгөний нийлүүлэлтийн жилийн өсөлт, <i>актив тал</i>	7
Зураг 12. Арилжааны банкнуудын зээлийн жилийн өсөлтийн бүрэлдэхүүн	8
Зураг 13. Чанаргүй зээлийн нийт зээлд эзлэх хувь	8
Зураг 14. Төлбөрийн тэнцэл.....	9
Зураг 15. ГВАН, хүрэлцээт түвшин.....	9
Зураг 16. Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт	10

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1. Эдийн засгийн өсөлтийн бүтэц.....	2
--	---

1. Бодит сектор

1.1. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн

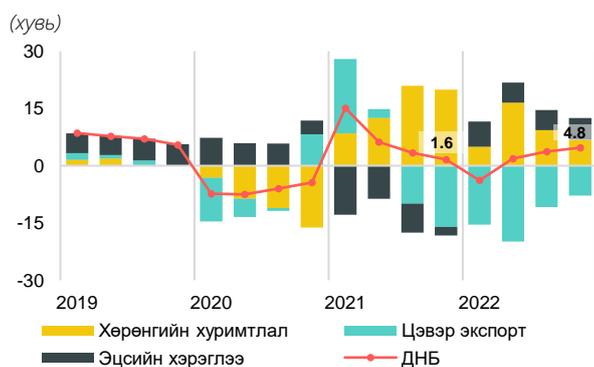
Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн: Нэрлэсэн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн 2022 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 52.9 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оноос 21.4 хувиар, 2015 оны зэрэгцүүлэх үнээр тооцсон бодит ДНБ 28.4 их наяд төгрөг болж, өмнөх оноос 4.8 хувиар тус тус өслөө. Эдийн засгийн 2022 оны бодит өсөлтийг салбараар авч үзвэл, хөдөө аж ахуйн салбар 12.0 хувиар, худалдааны салбар 8.0 хувиар, барилгын салбар 7.9 хувиар, үйлчилгээний салбар 4.9 хувиар, тээврийн салбар 3.0 хувиар тэлсэн нь нийт өсөлтийг дэмжсэн бол уул уурхайн салбар 11.9 хувиар агшсан нь нийт өсөлтийг хязгаарлалаа.

Хүснэгт 1. Эдийн засгийн өсөлтийн бүтэц

Үзүүлэлт	2019	2020	2021	2022
Эдийн засгийн өсөлт	5.6	-4.6	1.6	4.8
Хөдөө аж ахуй	0.7	0.8	-0.8	1.7
Үйлдвэрлэл	0.9	-1.3	-0.6	-0.8
Уул уурхай	-0.3	-1.4	0.1	-1.6
Боловсруулах	0.3	0.3	-0.1	0.5
Цахилгаан дулаан	0.1	0.0	0.2	0.1
Барилга	0.7	-0.1	-0.9	0.2
Үйлчилгээ	2.9	-3.0	1.8	2.6
Худалдаа	1.2	-1.4	0.6	0.9
Тээвэр	0.2	-1.0	-0.3	0.1
Бусад	1.5	-0.6	1.5	1.6
Цэвэр татвар	1.0	-1.1	1.3	1.4

Хөдөө аж ахуйн салбар эдийн засгийн нийт өсөлтийн 1.7 нэгж хувийг бүрдүүлсэн бөгөөд үүний 1.0 нэгж нь суурийн нөлөө байна. Говийн бүсийн аймгуудад 2021 онд хаваржилт хүндэрсний улмаас хөдөө аж ахуйн салбарын гарц, төл бойжилт огцом буураад байсан бол 2022 онд цаг агаар тааламжтай, мал төллөлт өндөр байсантай холбоотойгоор тус салбарын үйлдвэрлэл сэргэж, цар тахлын өмнөх түвшнээс 12.0 хувиар өссөн. Мал аж ахуйн салбар 2022 онд 14.5 хувиар өсөж, хөдөө аж ахуйн салбарын нийт үйлдвэрлэлийн 92.2 хувийг бүрдүүлсэн бол тариалсан талбайн хэмжээ бага байсантай холбоотойгоор газар тариалангийн салбарын үйлдвэрлэл 11.5 хувиар буурсан.

Зураг 1. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлтийн бүтэц

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо, тооцоолол

Уул уурхайн салбарын тухайд 2022 оны сүүлийн хагасаас түүхий эд, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, экспорт сэргэсэн хэдий ч БНХАУ-ын “Тэг-Ковид” бодлогын нөлөөгөөр оны эхний хагаст хуримтлагдсан уул уурхайн агшилтыг нөхөх түвшинд хүрээгүй байна. 2022 оны эхний хагаст уул уурхайн салбарын ДНБ өмнөх оны мөн үеэс 28.8 хувиар бага байсан бол зөвхөн сүүлийн хагасын үйлдвэрлэл нь өмнөх оны сүүлийн хагасын үйлдвэрлэлээс 1.2 хувиар нэмэгдсэн. Оюутолгойн баяжмал дахь зэсийн агууламж буурснаар зэсийн баяжмалын үйлдвэрлэл 10.3

хувиар, гадаад эрэлт буурснаар төмрийн хүдрийн олборлолт 26.8 хувиар, боомт дээрх логистикийн саатлаас үүдэлтэйгээр газрын тосны олборлолт 45 хувиар тус тус буурсан нь уул уурхайн салбарын өсөлтийг хязгаарлажээ. Тээврийн салбарын ДНБ сэргэж, 2022 онд 3.0 хувиар өссөн ба өнгөрсөн оны сүүлийн хагаст хилийн боомтуудын саатал багасаж, нүүрсний экспорт нэмэгдсэн нь голлон нөлөөллөө.

Цар тахлын нөлөөгөөр агшсан боловсруулах, барилга, худалдаа, үйлчилгээ зэрэг салбарууд 2022 онд сэргэж, нийт эдийн засгийн өсөлтийг дэмжлээ. Боловсруулах салбарын үйлдвэрлэл өмнөх онтой харьцуулахад 6.3 хувиар өссөн нь төмс, хүнсний ногоо, хувцас, нэхмэлийн үйлдвэрлэлийн гарц нэмэгдсэнтэй холбоотой бол төмөр зам, эрчим хүч, зам талбайн байгууламжид хийгдсэн хөрөнгө оруулалтын нөлөөгөөр барилгын салбарын үйлдвэрлэл 7.9 хувиар өсөв. Дотоодын эдийн засгийн үйл ажиллагаа аливаа хязгаарлалтгүй байж, өрхийн хэрэглээ сэргэснээр худалдаа, үйлчилгээний салбаруудын гарц өмнөх оноос нэмэгдсэн байна.

Эдийн засгийн нийт эрэлт 2022 онд хүлээлтээс давж сэргэсэн байна. Өрхийн хэрэглээ 2022 онд 7.4 хувиар, үндсэн хөрөнгийн хуримтлал 15.5 хувиар өссөн нь нийт эрэлтийг дэмжсэн бол цэвэр экспорт 29.3 хувиар буурсан нь нийт эрэлтэд сөрөг нөлөө үзүүлсэн байна.

Өрхийн хэрэглээ 2022 онд өссөн нь цар тахлын өмнөх 2019 оны түвшнээс 1.7 хувиар давсан байна. Өрхийн нийт хэрэглээ өсөж байгаа ч Үндэсний статистикийн хорооны тоон мэдээллээр 2022 онд бодит орлого 0.7 хувиар буурсан байна. Өрхийн бодит орлогод гарсан өөрчлөлтийг байршлаар авч үзвэл Улаанбаатар хотын өрхүүдийн бодит орлого 2.0 хувиар, аймгийн төвийн өрхүүдийнх 7.6 хувиар өссөн бол сумын төвийн өрхүүдийн бодит орлого 6.1 хувиар, хөдөөгийн өрхүүдийнх 15.6 хувиар тус тус буурсан байна. Хөдөөгийн өрхийн орлого буурахад мал аж ахуйн орлого 16.6 хувиар буурсан нь голлон нөлөөлсөн. Хөл хорионы үеэрх 2021 онд иргэн бүрд 300.0 мянга, вакцинжуулалтын урамшуулал 50.0 мянган төгрөг зэрэг нэг удаагийн мөнгөн дэмжлэгүүд олгож байсантай холбоотойгоор 2022 оны тэтгэвэр, тэтгэмжийн орлого нь улсын хэмжээнд өмнөх оноос 15.7 хувиар буурсан.

Өрхүүдийн бодит орлого буурахын хажуугаар 2022 онд иргэдийн хадгаламж буурч, зээл нэмэгдсэн. Иргэдийн хадгаламж 2021 оны эхний хагаст 16.9 их наяд төгрөгт хүрч байсан бол 2022 оны эцэст 15.1 их наяд төгрөг болж буурсан. Харин цалин, тэтгэвэр, хадгаламж барьцаалсан зээл 2022 онд 9.2 их наяд болж, өмнөх оноос 49.1 хувиар нэмэгдсэн байна.

Хөрөнгийн хуримтлал 2022 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр өмнөх оноос 15.5 хувиар өссөн. Үүнд, эргэлтийн хөрөнгө 47.9 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлсөн. Эргэлтийн хөрөнгөд 2021 онд уул уурхайн түүхий эдийн нөөц голлож байсан бол 2022 онд төл мал, бэлэн болон дуусаагүй бараа бүтээгдэхүүний нөөц бүрдүүлсэн байна. Зээл олголт, төсвийн хөрөнгө оруулалт 2022 онд нэмэгдсэн хэдий ч үндсэн хөрөнгийн хуримтлал өмнөх оны түвшнээс нэмэгдээгүй байна.

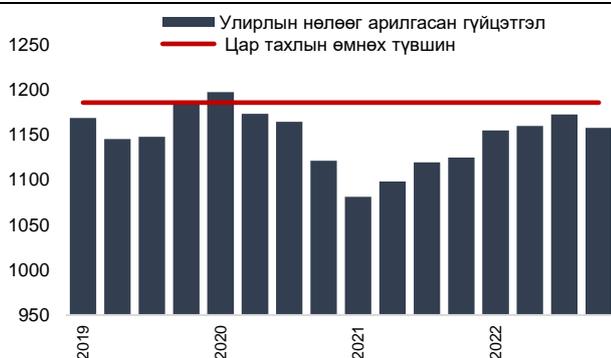
Цэвэр экспорт 2022 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр өмнөх оноос 29.3 хувиар буурсан нь эдийн засгийн нийт өсөлтийг 7.8 нэгж хувиар бууруулсан. Бараа, үйлчилгээний импорт 2 дугаар улирлаас хурдтай нэмэгдэж 2022 онд 24.6 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оноос 30.5 хувиар өслөө. Боомтуудын нэвтрэлт сайжирч,

нүүрсний экспорт оны сүүлийн хагаст эрчимтэй нэмэгдэн барааны экспорт 12.7 их наяд болж, өмнөх оноос 29.7 хувиар өссөн нь гадаад эрэлтийн эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөг сааруулсан байна.

1.2. Ажил эрхлэлт, ажилгүйдэл

Ковид-19 цар тахал Монгол Улсын хөдөлмөрийн зах зээлд сөргөөр нөлөөлж 2020 оны 4 дүгээр улиралд хөл хорио тогтоосноор ажиллах хүчний оролцоо, хөдөлмөр эрхлэлт мэдэгдэхүйц буурсан. Сүүлийн улирлуудад дотоодын эдийн засаг алгуур идэвхжиж, хөдөлмөрийн зах зээл сэргэх хандлагатай байгаа ч ажиллагсдын тоо цар тахлын өмнөх түвшнээс доогуур хэвээр, өсөлтийн хурд саарч байна. Ажиллагсдын тооны өсөлтөд боловсруулах үйлдвэрлэл, тээвэр агуулах, уул уурхай, хөдөө аж ахуй, худалдааны салбарын ажил эрхлэлт эергээр нөлөөлөв.

Зураг 2. Улирлын нөлөөг арилгасан ажиллагсдын тоо (мянган хүн)

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

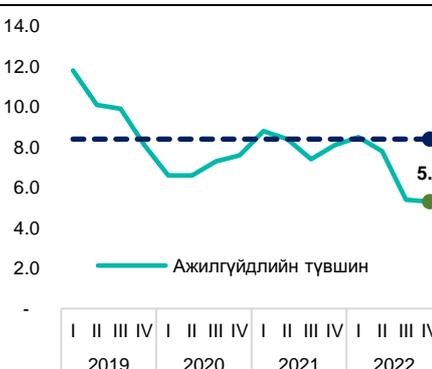
Ажиллах хүчний оролцооны түвшин 2022 оны 4 дүгээр улирлын байдлаар 57.9 болж өмнөх оны мөн үеэс 0.4 нэгж хувиар, цар тахлын өмнөх түвшнээс 2.8 нэгж хувиар тус тус доогуур байна. Ажиллах хүчний оролцоо цар тахлын өмнөх түвшнээс доогуур байгаа нь цар тахлын үед иргэд тэтгэвэрт гарч, хөдөлмөрийн зах зээлийг

орхих үзэгдэл нэмэгдсэнтэй холбоотой байж болзошгүй. Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амд тэтгэвэр, тэтгэмж авагчдын эзлэх хувийн жин 2018 оны мөн үеэс 4.8 нэгж хувиар (62.5 мянган хүн) нэмэгдсэн байна. Дотоодын эдийн засаг сэргэж 2022 онд 4.8 хувийн өсөлттэй байгаа ч иргэдийн ажиллах хүчний оролцоо нэмэгдэхгүй, ажилгүйдлийн түвшин 5.3 хувьд хүрч дунджаас 2.8 хувиар доогуур байна.

Зураг 3. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин (хувь)

Зураг 4. Ажилгүйдлийн түвшин (хувь)

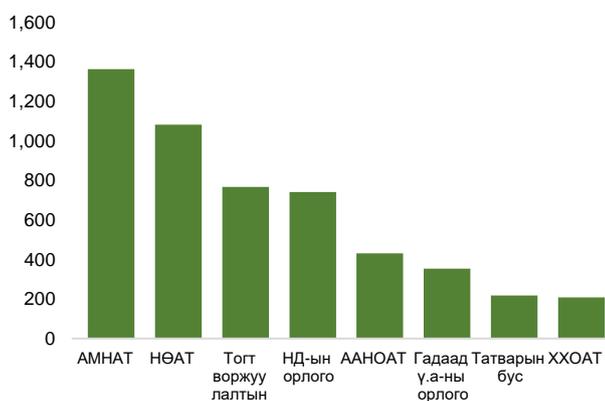

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

2. Төсвийн сектор

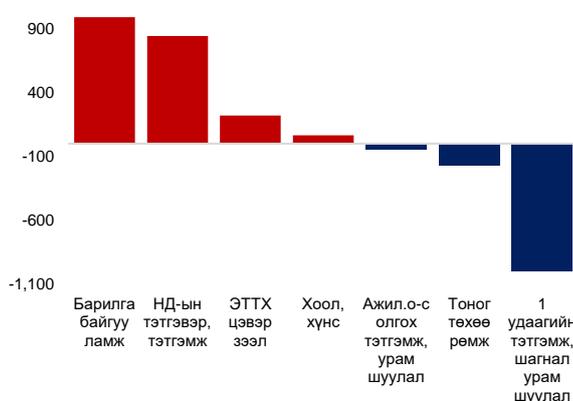
Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого 2022 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр 18.6 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оноос 30 хувиар өссөн бол нэгдсэн төсвийн нийт зарлага 18.2 их наяд төгрөгт хүрсэн нь өмнөх онтой харьцуулахад 16 хувиар өндөр байна. Нэгдсэн төсвийн нийт тэнцэл 2022 онд 415.3 тэрбум төгрөгийн

Зураг 5. Төсвийн орлогын 2022 оны голлох өөрчлөлтүүд (өмнөх онтой харьцуулснаар, тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: Сангийн яам

Зураг 6. Төсвийн зарлагын 2022 оны голлох өөрчлөлтүүд (өмнөх онтой харьцуулснаар, тэрбум төгрөг)

Эх сурвалж: Сангийн яам

Тэмдэглэл: Нийгмийн суурь үйлчилгээний байгууллагуудыг төсвийн хагас бие даасан тогтолцоонд шилжүүлэх зэрэгтэй холбоотойгоор Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг, цалин хөлс гэх мэт эдийн засгийн ангилал хооронд шилжсэн томоохон зардлыг оруулаагүй болно.

ашигтай, тэнцвэржүүлсэн тэнцэл 979.3 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарлаа. Төсвийн орлогын өсөлтөд нүүрсний экспорт төлөвлөснөөс өндөр гарсан болон ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг оновчтой бүрдүүлэх, олборлолтоос экспорт хүртэлх бүх үе шатанд цахим бүртгэл хийж, татварын тооцоолол, тайлагналыг хялбаршуулж автоматжуулсан нь голлон нөлөөлөв.

Үйлдвэрийн зөрүү сөрөг буюу эдийн засгийн идэвхжил потенциал түвшнээсээ бага байгаа үед мөчлөгийн нөлөөг арилгасан үндсэн тэнцлээр илэрхийлэгдэх төсвийн төлөв 2022 онд хумьсан шинжтэй байна. Өөрөөр хэлбэл, инфляц болон төгрөгийн ханш сулрах дарамт өндөр байгаа энэ үед төсвийн бодлого хатуу байгаа нь мөнгөний бодлогын хандлагатай нийцтэй байгааг харуулж байна. Төв банк 2022 онд мөнгөний бодлогын хүүг 5 удаа нийт 7 нэгж хувиар нэмэгдүүлж 13 хувьд хүргэсэн.

Эдийн засгийн сэргэлтийн үед эдийн засгийн үйл ажиллагаа эрчимжихийн хэрээр төсвийн орлого нэмэгдэж, эдийн засгийн уналтын үед татварын орлого буурч, ажилгүйдэл өссөнөөр ажилгүйдлийн тэтгэмж зэрэг төсвийн зардал нэмэгддэг. Ийнхүү Засгийн газрын төсвийн бодлогоос үл хамааран төсвийн тэнцэл өөрчлөгдөж, эдийн засгийг тогтворжуулах чиглэлд ажиллаж байгааг төсвийн тэнцлийн автомат тогтворжуулагч илэрхийлдэг.

Зураг 7. Төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл
(ДНБ-д эзлэх хувь, өссөн дүн)

Эх сурвалж: ЭЗХЯ-ны тооцоолол,
Сангийн яам, ҮСХ-ны статистик

Автомат тогтворжуулагч 2022 онд 656 тэрбум төгрөг болсон нь төсвийн бодлогоос үл хамаарах буюу эдийн засгийн мөчлөгийн нөлөөнөөс хамаарч орлого олох боломж энэ хэмжээгээр багассаныг харуулж байна.

Төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн 979 тэрбум төгрөгийн алдагдалд эдийн засгийн агшилт 656 тэрбум төгрөг буюу тэнцлийн 67 хувьтай тэнцэх хэмжээгээр, өрийн үйлчилгээ 816 тэрбум төгрөг буюу тэнцлийн 83 хувьтай тэнцэх хэмжээгээр тус

тус алдагдлыг нэмэгдүүлэх нөлөөтэй байсан бол төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх, төсвийг хумих бодлого хэрэгжүүлснээр төсвийн бодлогын нөлөө 493 тэрбум төгрөг буюу тэнцлийн 50 хувьтай тэнцэх хэмжээгээр алдагдлыг бууруулах нөлөөтэй байв.

3. Мөнгө ба санхүүгийн сектор

3.1. Инфляц

Жилийн инфляц 2022 оны эцэст улсын хэмжээнд 13.2 хувь гарлаа. Инфляц 2022 оны 6 дугаар сард хамгийн оргилдоо буюу 16.1 хувьд хүрсэн бол сүүлийн хагас жилд аажмаар буурч байна.

Гадаад зах зээлд хүнсний бүтээгдэхүүний үнэ буурсан, гадаад валютын албан нөөц өссөн зэргээс шалтгаалан оны сүүлийн саруудад инфляцын түвшин буурсан хэдий ч Монголбанкны зорилтот түвшнээс хоёр дахин өндөр хэвээр байна.

Зураг 8. Жилийн инфляц ба зорилтот түвшин (хувь)

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

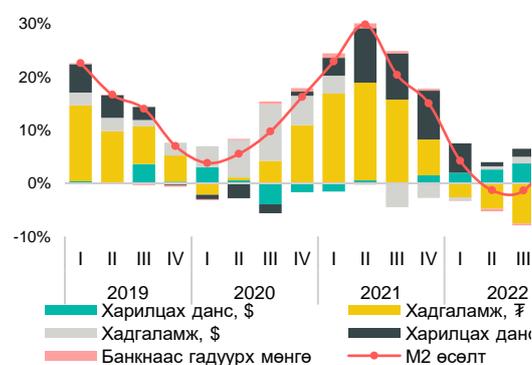
Засгийн газраас гадаад валютын орох

урсгалыг нэмэгдүүлэх хүрээнд хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнүүдийн үр дүнд төгрөгийн ханш сулрах дарамт буурснаар импортын барааны үнэ буурах хандлага ажиглагдаж эхэлсэн бол махнаас бусад дотоодын бараа бүтээгдэхүүний үнэ өндөр хэвээр байна.

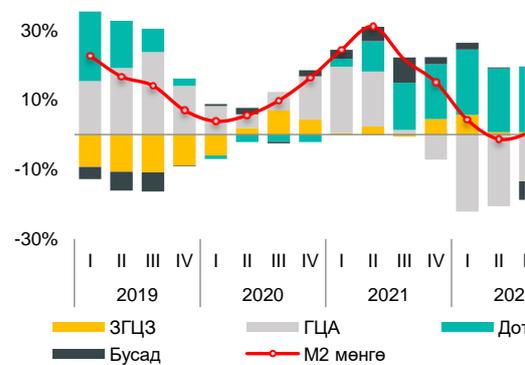
3.1. Мөнгөний нийлүүлэлт

Мөнгөний нийлүүлэлт 2022 онд өмнөх оноос 6.5 хувиар өсөж, 29.7 их наяд төгрөгт хүрэхэд валютын харилцах 2.1 дахин, валютын хадгаламж 23.6 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлөв. Мөнгөний нийлүүлэлтийг эх үүсвэр (актив) талаас нь авч үзвэл дотоодын зах зээлийн зээл олголт өссөн нь голчлон нөлөөллөө.

Зураг 9. Мөнгөний нийлүүлэлтийн жилийн өсөлт, пассив тал (хувь)

Зураг 10. Мөнгөний нийлүүлэлтийн жилийн өсөлт, актив тал (хувь)

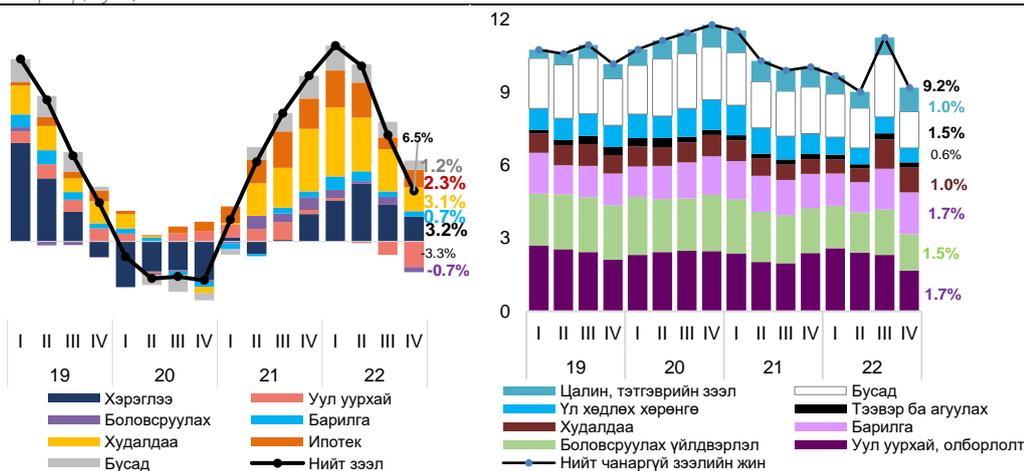

Эх сурвалж: Монголбанк

Арилжааны банкнуудын зээл 2022 онд 6.5 хувиар өссөний 3.2 нэгжийг хэрэглээний, 2.3 нэгжийг хувийг ипотека, 3.1 нэгжийг бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны салбарын зээл бүрдүүлжээ. Арилжааны банкнуудын чанаргүй зээлийн нийт зээлд эзлэх хувь 2021 оноос 2022 оны эхний хагас хүртэл буурсан боловч 3 дугаар улиралд гадаад секторын идэвхжил саарсантай холбоотойгоор эрс өссөн. Харин Засгийн газраас экспортын орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр цогц арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр уул уурхай, худалдаа зэрэг салбаруудын чанаргүй зээл буурч, улмаар нийт зээлийн чанар сайжирсан байна.

Зураг 11. Арилжааны банкнуудын зээлийн жилийн өсөлтийн бүрэлдэхүүн (салбараар, хувь)

Зураг 12. Чанаргүй зээлийн нийт зээлд эзлэх хувь

Эх сурвалж: Монголбанк

4. Гадаад сектор

4.1. Төлбөрийн тэнцэл

БНХАУ-ын “Тэг-Ковид” бодлогоос шалтгаалсан хил, гаалийн саатлаас үүдэлтэй экспортын бууралт, өмнөх онд урьдчилж борлуулсан нүүрсний экспорттой холбоотой экспортын бодит орлогын тасалдал болон импортын өсөлт зэргээс шалтгаалан 2022 онд төлбөрийн тэнцлийн дарамт өндөр байв. Өнгөрсөн оны эхний 3 улиралд төлбөрийн тэнцлийн алдагдал тасралтгүй нэмэгдсэн ч Засгийн газраас авч хэрэгжүүлсэн экспортын орлогыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээний үр дүнд 2022 оны сүүлийн улиралд худалдааны тэнцэл ашигтай гарч, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг хязгаарлалаа. “Гадаад валютын улсын нөөцийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр авах зарим арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын 2022 оны 10 дугаар сарын 05-ны өдрийн 362 дугаар тогтоолын хүрээнд валютын орлого төвлөрүүлэх, экспорт, тээвэрлэлтийг нэмэгдүүлэх, гааль, татварын автомат бүрдүүлэлтийн систем бий болгох, хяналтыг сайжруулах, ашигт малтмалын олборлолт, боловсруулалт, тээвэрлэлтийн гэрээг ил тод болгох чиглэлээр цогц арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсэн.

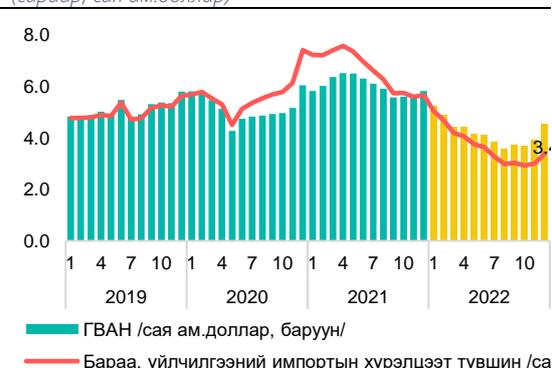
Улмаар 2022 оны эхний 3 улиралд 1.4 тэрбум ам.долларт хүрээд байсан төлбөрийн тэнцлийн алдагдал оны эцэст 0.7 тэрбум ам.долларт хүрч буурлаа. Импортын өсөлттэй холбоотойгоор урсгал дансны алдагдал 2022 онд өмнөх оноос 0.2 тэрбум ам.доллараар нэмэгдэж 2.3 тэрбум ам.долларт хүрсэн бол санхүүгийн дансны ашиг 1.6 тэрбум ам.доллар буюу өмнөх оноос 0.3 тэрбум ам.доллараар бага түвшинд байв. Шууд хөрөнгө оруулалтын дансны ашиг өмнөх оноос 0.4 тэрбум ам.доллараар их буюу 2.4 тэрбум ам.долларт хүрсэн бол бондын эргэн төлөлттэй холбоотойгоор багцын хөрөнгө оруулалтын дансны алдагдал өмнөх оноос 0.4 тэрбум ам.доллараар нэмэгдсэн байна. Тухайлбал, өнгөрсөн оны 1 дүгээр сард “МИК ОССК” ХХК 2019 онд олон улсын хөрөнгийн зах зээлд арилжаалсан 300 сая ам.долларын бондын үлдэгдэл төлбөрийг төлсөн бол Монгол Улсын Засгийн газар 2022 оны эцэст Чингис бондын үлдэгдэл 136 сая ам.долларыг амжилттай төлж барагдууллаа.

Зураг 13. Төлбөрийн тэнцэл
(улирлаар, сая ам.доллар)

Эх сурвалж: Монголбанк

Зураг 14. ГВАН, хүрэлцээт түвшин
(сараар, сая ам.доллар)

Эх сурвалж: Монголбанк, тооцоолол

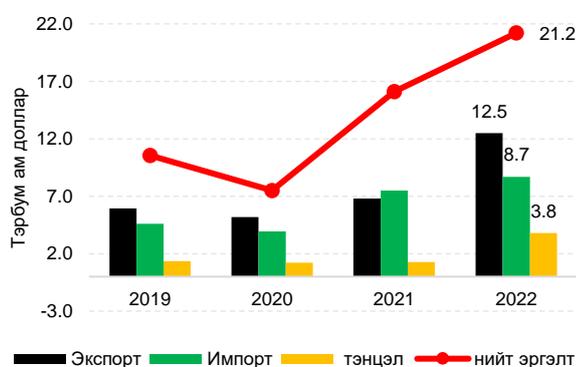
Төлбөрийн тэнцлийн алдагдал өндөр байсантай холбоотойгоор гадаад валютын албан нөөц 2022 оны 08 дугаар сарын дунд үед 2.4 тэрбум ам.долларт хүрч буураад байсан ч, 2022 оны эцэст 3.4 тэрбум ам.доллар болж нэмэгдлээ. Мөн 2022 оны 9 дүгээр сард төгрөгийн ам.доллартой харьцах ханшийн өдрийн дундаж өөрчлөлт 6.5 төгрөгт хүрээд байсан бол 2022 оны эцэст 1.2 төгрөг болж буурлаа.

4.1. Гадаад худалдаа

Монгол улс 2022 онд 162 улстай худалдаа хийж, гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 21.2 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх оноос 32.1 хувиар өссөн бол гадаад худалдааны тэнцэл 3.2 тэрбум ам.долларын ашигтай гарлаа.

Экспорт өмнөх оны мөн үеэс 35.7 хувиар өсөж 12.5 тэрбум ам.долларт хүрэхэд нүүрсний экспорт 135.5 хувиар буюу 3.7 тэрбум ам.доллароор өссөн нь голлон нөлөөлөв. Түүнчлэн хаагдаад байсан Шивээхүрэн боомт 2022 оны 5 дугаар сараас нээгдэж, 7 дугаар сараас эхлэн Гашуунсухайт боомтод автомат удирдлагатай тээвэрлэлтийг (AGV) нэвтрүүлж, битүүмжилсэн тээврийн багийн үйл ажиллагаа жигдэрсэн нь нүүрсний экспорт өсөх гол шалтгаан болов.

Зураг 15. Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт (тэрбум ам.доллар)

Эх сурвалж: Үндэсний статистикийн хороо

Импортоор 8.7 тэрбум ам долларын бараа худалдан авсан нь өмнөх оны мөн үеэс 25.2 хувиар өсөв. Дээрх өсөлтийн 14.1 нэгж хувийг үнийн өөрчлөлт, 11.1 нэгж хувийг биет хэмжээний өөрчлөлт бүрдүүлжээ. Дэлхийн томоохон дизель түлш экспортлогч АНУ дизель түлшний хомсдолд орж, Украин дахь дайнтай холбоотойгоор ОХУ-ын дизель түлш, улаан буудайн экспорт удааширснаар дизель түлш болон гурил түүнийг дагасан хүнсний бүтээгдэхүүний үнэ өссөн нь импортын үнийн өсөлтөд голлон нөлөөлөв. Мөн ипотекийн зээлийн эргэн төлөлтийг хойшлуулсан, цар тахлын хөл хорио цуцлагдаж үйлчилгээний газрууд бүтэн цагаар ажиллах болсон нь хэрэглээний импортын биет хэмжээний өсөлтийг дэмжлээ.